

Pop Art I

Beschrijving:

Vanaf de late jaren '50, begin jaren '60 is *postpainterly abstraction* en *Op Art* de formele reactie geweest op het abstract expressionisme. Een andere reactie was de *Pop Art*, die uiteindelijk veel meer impact heeft gehad dan de *postpainterly abstraction*. Pop Art is de naam van de kunststroming waarin het gebruik van voorwerpen en afbeeldingen uit het dagelijks leven en uit de massamedia werd geïntroduceerd. Dat is letterlijk geweest, zoals bijvoorbeeld in de materiecollages van Robert Rauschenberg, maar ook in beeld, zoals bij de uitvergroete striptekeningen van Roy Lichtenstein of bij de manshoge 3D-hamburgers van Claes Oldenburg. Vooral ook reclame-uitingen zijn onderwerp geweest van de Pop Art-kunstenaars. Bekende beelden uit de populaire cultuur en de producten van de massaconsumptie werden uitvergroot.

De Pop Art-kunstenaars lieten zien wat er wás, ze lieten ons geen oordeel zien. Hun invloed beperkte zich in essentie tot de keuze voor het beeld en tot het uitvergroot, gekleurd of veelvuldig herhaald weergeven.

Het vernieuwende van de Pop Art was niet zozeer de inhoud van de stroming zelf maar vooral het feit dat deze stroming zich onttrok aan de intellectuele tweestrijd die al voor het begin van de 20^e eeuw gaande was. Het betreft de tweestrijd tussen aanhangers van formele en informele kunst, van theoretisch onderbouwd en gecontroleerd versus gevoelsmatig en expressief schilderen, van kunst die is bedoeld om betekenis uit te dragen versus esthetische, beschrijvende kunst. Het dadaïsme had weliswaar eerder stappen gezet richting het ter discussie stellen van kunst, maar dat was voornamelijk een intellectuele stap geweest, dus nog altijd een theoretische ontwikkeling. Denk aan de tentoongestelde urinoirs van Duchamp, die symbool staan voor het idee dat alles kunst is als je het als zodanig benoemt.

Anders was het bij de Pop Art, die zich net als het dadaïsme onttrok aan het verhevene dat de kunst zou moeten uitstralen, maar niet op het intellectuele niveau van de dadaïsten. Pop Art richtte zich op het niveau van het dagelijkse leven, op de cultuur van de massa. Pop Art was in hoofdzaak gewoon wat het liet zien, kunst zonder (grote) bedoelingen, een bevestiging van het consumentisme. Onpersoonlijk, licht ironisch, op afstand. Na alle subjectieve ontboezemingen en de spontane zelfexpressie van de abstract expressionisten hadden de Pop Art-kunstenaars behoefte om zichzelf buiten de kunst te plaatsen. Typerend in dit verband is een uitspraak van Andy Warhol, de beroemdste Pop Art-kunstenaar: *“Ik schilder omdat ik een machine wil zijn. (...) Het zou fantastisch zijn als iedereen hetzelfde is (...) Als je alles wilt weten over Andy Warhol, kijk dan naar het oppervlak van mijn schilderijen, mijn films, en mijzelf, en dat is het. Er zit niets achter.”*

Het sterrendom van de kunstenaars ging een rol spelen, met Andy Warhol als grootste voorbeeld. (Warhol: *“In de toekomst zal iedereen 15 minuten beroemd zijn ... ”*) Pop Art bereikte in de jaren 60 een grote populariteit bij de gehele bevolking, waarmee de kunst uit het domein van de elite werd gehaald.

In Engeland en Amerika hebben zich tegelijkertijd twee varianten van de Pop Art ontwikkeld die elkaar maar weinig beïnvloed hebben. Vandaag behandelen we de Engelse Pop Art. Volgende week gaan we uitgebreid in op de Amerikaanse variant.

Pop Art in Engeland:

In 1956 werd in Engeland de tentoonstelling 'This is Tomorrow Today' gehouden. De aandacht werd daar getrokken door een collage van Richard Hamilton met de naam '*Just what is it that makes today's homes so different, so appealing?*' (*Wat is het precies dat de moderne woningen zo anders, zo aantrekkelijk maakt?*) Daarop was een moderne woning te zien, vol met artikelen en beelden uit de moderne tijd, zoals een schaars geklede man en vrouw, een bandrecorder, een stofzuiger, een bioscoop op de achtergrond, een poster van een oppervlakkig romantisch tijdschrift. Kortom: consumentisme. Met deze collage reageerde Hamilton op de verandering van Groot-Brittannië naar het voorbeeld van Amerika: snel, op effect belust en vulgair, maar ook gemakkelijk, toegankelijk en comfortabel. Het is niet duidelijk of Hamilton alleen een beschrijvende toon in zijn werk legde, of dat het ook of juist kritisch was bedoeld. De bronnen die je daarover raadpleegt zijn verdeeld. Maar over één ding zijn de critici het wel eens: met dit werk zette hij de toon voor de Engelse Pop Art.

Hoewel er deels sprake was van sociale kritiek, was er in Engeland vooral ook bewondering en warmte voor de gemakkelijke cultuur die uit Amerika was komen overwaaien. Met name David Hockney geeft een liefdesverklaring aan het moderne leven. Hockney is bekend geworden met zijn zachte, transparante stijl, waarmee hij op subtiele wijze zijn indruk weergeeft van een comfortabel leven dat hij bijvoorbeeld in Californië ervaart: een bungalow, een zwembad met mooie jongens aan de rand, zon en palmbomen.

Andere bekende Engelse Pop Art-kunstenaars zijn Allen Jones, die met name erotische thema's hanteerde, en Peter Blake, die collages schilderde, vol met clichés en logo's uit de reclamewereld.

Pop Art-schilders Engeland:

Richard Hamilton, David Hockney, Allen Jones, Peter Blake
(Peter Phillips, Ronald Kitaj, Richard Smith)

N.B. Neem volgende week je favoriete stripboek mee! (Maak je geen zorgen: het blijft ongeschonden, we gaan er niet in knippen of plakken.)